

26.01.2024

Dnro 690/03.04.04.04.23/2022

Asia	Valitus ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain yhteiskäsittelyn piiriin kuuluvassa lupa-asiassa
Muutoksenhakija	Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus / ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue
Luvan hakija	Seppälän Kiuaskivi Oy

Päätös, josta valitetaan

Oriveden kaupungin ympäristölautakunta 2.5.2022 (26.4.2022 § 32)

Ympäristölautakunta on myöntänyt Seppälän Kiuaskivi Oy:lle maa-aineslain 4 §:n mukaisen maa-ainesluvan kalliokiviaineksen ottamiseen sekä ympäristönsuojelulain 27 §:n mukaisen ympäristöluvan kalliokiven louhintaan ja murskaamolle Oriveden kaupungin Eräjärven kylään kiinteistölle 562-440-1-40. Tällä päätöksellä on korvattu Oriveden kaupungin ympäristölautakunnan 25.1.2011 myöntämä ympäristölupa (Dnro 218/66/661/01/01/2010).

Lupa on myönnetty hakemuksen mukaisena. Lisäksi toiminnassa tulee noudattaa mitä valtioneuvoston asetuksessa 800/2010 kivenlouhimojen, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskaamojen ympäristönsuojelusta määrätään sekä lupamääräyksiä 1–25. Samalla yhtiölle on myönnetty lupa toiminnan aloittamiseen mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue (ELY-keskus) on vaatinut, että päätös kumotaan ja päätöksen täytäntöönpano kielletään.

Vaatimusten perusteluiksi ELY-keskus on esittänyt muun muassa seuraavaa: Toimintakiinteistöllä 562-440-1-40 sijaitsee toiminnanharjoittajan oma asunto sekä vapaa-ajan asunto. Kiinteistö rajoittuu 11 naapurikiinteistöön. Lähimmät asuinrakennukset sijaitsevat noin 153 metrin (toiminnanharjoittajan vakituinen

asuinkiinteistö) ja noin 245 metrin etäisyydellä alueen pohjoispuolella ja lähin vapaa-ajan asunto noin 153 metrin etäisyydellä suunnittelualueesta kaakkoon. Kivenlouhimojen, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskaamojen ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (Muraus-asetus) 3 §:n 2 momentin mukaan louhimo tulee sijoittaa vähintään 300 metrin päähän häiriölle alttiista kohteesta. Tästä ei ole mahdollista poiketa, koska asetuksen 3 §:n 3 momentin mukainen mahdollisuus sijoittaa toiminta alle 300 metrin päähän häiriölle alttiista kohteesta koskee vain murskauslaitoksia. Louhimon osalta 300 metrin vähimmäisetäisyyden alittuminen on siten ehdoton este ympäristöluvan myöntämiselle. Koska lupahakemus on kuulutettu Muraus-asetuksen voimaantulon jälkeen eikä hankkeella ole aikaisempaa ympäristölupaa, on asetusta noudatettava. Louhittava alue on kokonaan tai lähes kokonaan alle 300 metrin etäisyydellä häiriintyvistä kohteista.

Asian käsittely hallinto-oikeudessa

Seppälän Kiuaskivi Oy on antanut vastineen koskien täytöntöönpanon kieltoa koskevaa vaatimusta.

Hallinto-oikeus on pyytänyt Oriveden kaupungin ympäristölautakunnalta lausunnon ja varannut Oriveden kaupungille, Oriveden kaupungin terveydensuojeluviranomaiselle ja luvan hakijalle tilaisuuden vastineen antamiseen valituksesta sekä Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle vastaselityksen antamiseen lausunnosta ja vastineista.

Oriveden kaupungin ympäristölautakunta on valituksesta antamassaan lausunnossa esittänyt muun muassa, että kyseessä on vuodesta 1994 lähtien toiminnassa olleen kiuaskivilouhimon toiminnan jatkaminen ja laajentaminen. Toiminnan vaikutus ympäristöön ei kokonaisuutena muutu eikä toiminnalla ole ollut haitallisia ympäristövaikutuksia.

Toiminta sijoittuu lähimmillään asuinrakennuksista noin 153 metrin (toiminnanharjoittajan vakituinen asuinkiinteistö) ja noin 245 metrin etäisyydelle suunnittelualueen pohjoispuolella sekä vapaa-ajan asunnosta noin 153 metrin etäisyydelle suunnittelualueen kaakkoispuolella. Toisen vakituisessa asuinkäytössä olevan kiinteistön ja loma-asuinkiinteistön omistajat ovat antaneet hakijalle kirjalliset suostumuksensa hakemuksen mukaisen toiminnan sijoittumiselle alle 300 metrin etäisyydelle kiinteistöjen rajasta. Toiminnanharjoittajan asuinkiinteistö on rakennettu ja ollut asuttu vuodesta 1970, louhoksen pohjoispuolella sijaitseva vakituisessa asuinkäytössä oleva kiinteistö vuodesta 2008 ja lähin loma-asuinkiinteistö vuodesta 1993, mihin perustuen toiminnan haitattomuutta lähimmillä häiriintyvillä kohteilla voidaan pitää kokemusperusteiseen tietoon perustuvana.

Louhintaa ja murskausta tehdään 1–2 kuukauden aikana vuodessa. Räjähdyksiä on toiminta-aikana 1–2 kertaa kahdessa viikossa. Toimintaa ei ole viikonloppuisin eikä arkipyhinä. Maasto louhoksen ja lähimpien

asuinkiinteistöjen välissä on mäkistä muodostaen noin 10 metriä korkean luontaisen suojavallin louhoksen ja kiinteistöjen välille. Lähimmän loma-asuinkiinteistön suuntaan kaakkoon rakennetaan 6–7 metriä korkea meluvalli.

Asetuksessa louhinnalle määrätyle 300 metrin etäisyysvaatimukselle häiriintyvistä kohteista ei ole asetuksessa tai muistiossa esitetty perusteluja. Muistiossa ja selvityksessä korostetaan pöly- ja meluhaittojen arvioinnissa tapauskohtaisuutta ja kokemuserusteista tietoa. Seppälän Kiuaskivi Oy:n tuotantotoiminnan kiinteistöllä 562-440-1-40 ympäristönsuojelun sekä viihtyisän ja terveellisen ympäristön vaatimustasot voidaan saavuttaa pienemmällä suojaetäisyydellä. Toiminta on kokemuseräiseen tietoon perustuen ympäristönsuojelun, viihtyisyyden ja terveyden kannalta haitatonta ja valituksenalaisen lupapäätöksen kumoaminen häiritsee kiuaskivituotannon markkinoita. Tapauskohtaisen harkinnan ja kokemuseräisen tiedon perusteella ympäristölautakunta katsoo, että valituksenalaisen lupapäätöksen kumoaminen on kohtuutonta.

Tampereen kaupungin ympäristöterveys on ilmoittanut, ettei sillä ole tarvetta antaa vastinetta asiassa.

Seppälän Kiuaskivi Oy on vastineessaan esittänyt muun ohella seuraavaa: Pirkanmaan ELY-keskuksen valitus tulee hylätä perusteettomana. Kyse on vuosikymmeniä ilman häiriövaikutuksia jatkuneesta toiminnasta, joka on selvästi kivenlouhimojen, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskaamojen ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (Muraus-asetus) 3 §:n 3 momentin poikkeussäännöksen perusteluissa tarkoitettua korkean jalostusasteen erityiskiven tuotantoa, jota on harjoitettu jo pitkään ennen asetuksen taikka nykyisen tai kumotun ympäristönsuojelulain voimaantuloa ja jonka ympäristövaikutuksia on säännelty viranomaisluvalla jo Muraus-asetuksen voimaantulohetkellä.

Muraus-asetuksen 3 §:n 2 momentin tarkoitus on suojata hankealueen lähikiinteistöjä toiminnan aiheuttamalta melulta. Kyseisessä tapauksessa melua ei ole koettu häiritsevänä. Lähimmät kiinteistönhaltijat ovat antaneet kirjalliset suostumukset yhtiön toimintaan. Naapurit eivät ole jättäneet muistutuksia, mielipiteitä tai valittaneet päätöksistä. Lähin asuinrakennus on toiminnanharjoittajan oma. Toimintaan on haettu vain vähäisiä muutoksia, joista suurin on ottotason syventäminen. Ottoalueen pinta-alaa laajennetaan vain noin 0,4 ha. Ympäristövaikutukset ovat vähäisiä ja olosuhteet suojaisat.

Muraus-asetuksen perustelumuistion mukaan asetuksen 3 §:n 3 momentin poikkeuksella on haluttu mahdollistaa sellaisten vanhojen kivenlouhimoiden toiminnan jatkuminen, jotka eivät aiheuta ympäristöhaittoja ja tuottavat korkean jalostusarvon kivituuotteita. Kiuaskiven louhinta on asetuksen poikkeuksen soveltamisalaan kuuluvaa. Vaikka ympäristölupahakemus on pantu vireille viikkoja Muraus-asetuksen voimaantulon jälkeen, on naapuruussuhde- ja ympäristövaikutuksia säännelty ympäristölupaa vastaavasti maa-ainesluvalla. Olisi kohtuutonta ja Muraus-asetuksen tarkoituksen vastaista, jos asetuksen 3 §:n 3 momentin poikkeusta ei voitaisi soveltaa. Pirkanmaan ympäristökeskus ei vaatinut toiminnalle ympäristölupaa

5.1.2001 antamassaan lausunnossa maa-ainelupahakemuksesta. Lupapäätöksen kumoaminen tarkoittaisi pitkään harjoitetun toiminnan äkillistä keskeyttämistä ja sillä olisi huomattavia sosiaalisesti ja taloudellisesti haitallisia vaikutuksia.

Pirkanmaan ELY-keskus on vastaselityksessään todennut, ettei kyseessä ole Muraus-asetuksen 3 §:n 3 momentin tarkoittama pelkkä kivenmurskaustoiminta. Sovellettava asetuksen 3 §:n 2 momentti ei sisällä harkintakriteereitä toiminnan haitallisuudesta ympäristölle tai häiriintyvälle kohteille. Lupapäätöksen mukaan toiminta ei ole pelkästään kiuaskiveen keskittyvää, vaan kiviainesta työstetään myös maanrakentamista varten ja maa-ainesta hyödynnetään myös murskeena. Toiminta ei rinnastu kyseisen asetuksen 3 §:n 3 momentin poikkeustoimintoihin. Kyseisen asetuksen 14 §:n siirtymäsäännös koskee vain ympäristöluvan omannut toimintaa. Häiriintyvien kohteiden omistuksella ei ole merkitystä, koska säännös ei sisällä harkintaa. Säännös ei mahdollista esitettyä poikkeamista tai tarkoituksenmukaisuusharkintaa asiassa.

Merkintä

Vaasan hallinto-oikeus on välipäätöksellään 5.7.2022 nro 811/2022 kieltänyt ympäristölautakunnan päätöksen täytäntöönpanon siltä osin kuin se mahdollistaa louhinnan alle 300 metrin päässä asumiseen tai loma-asumiseen käytettävästä rakennuksesta tai sen välittömässä läheisyydessä sijaitsevasta oleskeluun tarkoitettusta piha-alueesta.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus kumoaa Oriveden ympäristölautakunnan päätöksen ja hylkää Seppälän Kiuaskivi Oy:n maa-aines- ja ympäristölupahakemuksen.

Perustelut

Sovellettavat säännökset

Ympäristönsuojelulain 48 §:n 2 momentin mukaan ympäristölupa on myönnettävä, jos toiminta täyttää tämän lain ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen säännösten vaatimukset.

Kivenlouhimojen, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskaamojen ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (jäljempänä Muraus-asetus) 1 §:n mukaan tässä asetuksessa säädetään kivenlouhimon, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskaamon ympäristönsuojelun vähimmäisvaatimuksista silloin, kun toimintaan on oltava ympäristölupa.

Saman asetuksen 3 §:n 2 momentin mukaan kivenlouhimo, muu kivenlouhinta ja kivenmurskaamo on lisäksi sijoitettava siten, että melua tai pölyä aiheuttavan toiminnon etäisyys asumiseen tai loma-asumiseen käytettävään

rakennukseen tai sen välittömässä läheisyydessä sijaitsevaan oleskeluun tarkoitettuun piha-alueeseen tai muuhun häiriölle alttiiseen kohteeseen on vähintään 300 metriä.

Saman asetuksen 3 §:n 3 momentin mukaan kivenlouhimo, jolla on ollut ympäristölupa 16 päivänä syyskuuta 2010, ja kivenmurskaamo voidaan kuitenkin sijoittaa alle 300 metrin päähän häiriöille alttiista kohteesta 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, jos toiminnanharjoittaja voi sijoittamalla kivenmurskaamon toiminnan rakennukseen tai kivenmurskaamossa taikka kivenlouhimossa muita teknisiä keinoja käyttäen varmistaa sen, että toiminnasta ei lähimmässä häiriölle alttiissa kohteessa aiheudu 7 §:ssä tarkoitettua melutason ohjearvot ylittävää melua ja että 5 §:ssä tarkoitettua ilmanlaadun raja-arvot eivät ole vaarassa ylittyä. Poikkeaminen edellyttää, että toiminnanharjoittaja on esittänyt poikkeamisen edellytysten täyttymisestä riittävän luotettavan selvityksen lupaviranomaisen hyväksyttäväksi.

Asiassa saatu selvitys

Seppälän Kiuaskivi Oy on vuonna 1983 perustettu kivialan yritys. Yhtiö omistaa louhoksen Oriveden kaupungin Eräjärven kylässä kiinteistöllä 562-440-1-40. Kiinteistön pinta-ala on 43,18 ha. Suunnitelma-alueen pinta-ala on noin 3,2 ha ja ottoalueen 1,8 ha. Kyseessä on jo aloitettu toiminta, jolle Oriveden kaupungin ympäristölautakunta on myöntänyt edellisen maa-ainesluvan (55 000 m³) sekä 28.1.2011 toistaiseksi voimassa olevan ympäristöluvan nro 1/2011 kallion louhintaan ja murskaukseen sekä asfalttiaseman toimintaan. Kyseinen ympäristölupahakemus oli tullut vireille 5.10.2010. Asiassa saadun selvityksen mukaan toiminnalla ei ole ollut tätä aikaisempia ympäristölupia. Toiminnalle on myönnetty maa-ainesluvut 29.3.1994, 25.1.2001 ja 25.1.2011. Louhos on ollut käytössä 1990-luvulta alkaen ja alueella on edelleen hyödyntämiskelpoista kiviainesta. Nyt ottoalueen rajausta on laajennettu hieman etelä- ja kaakkoisreunasta ja ottotasoa on syvennetty. Ottoalueesta noin 1,4 ha on jo avattua louhosta ja noin 0,4 ha louhimatonta kalliota. Asfalttiasema ei toimi enää alueella. Muutoin toiminta pysyy aikaisemman luvan mukaisena.

Hakemuksen mukaan toiminnanharjoittajan asunto sijaitsee noin 153 metriä pohjoiseen ottoalueen reunasta, vapaa-ajan asunto lähimmillään noin 153 metriä koilliseen ottoalueen reunasta ja pohjoispuolella sijaitsee asunto noin 245 metrin etäisyydellä. Hakemuksen sivulla 7 olevan kuvan perusteella ottoalue on kokonaisuudessaan alle 300 metrin etäisyydellä jostakin edellä tarkoitetuista kohteista.

Oikeudellinen arviointi ja johtopäätös

Muraus-asetuksen 3 §:n 2 momentin mukaan louhimon osalta 300 metrin vähimmäisetäisyyden alittuminen on ehdoton este ympäristöluvan myöntämiselle. Kielto koskee asumiseen ja loma-asumiseen käytettäviä rakennuksia ja niiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevia oleskeluun tarkoitettuja piha-alueita. Jos toiminnalla ei ole ollut ympäristölupaa 16.9.2010, Muraus-asetus tulee sovellettavaksi sellaisenaan välittömästi ilman

siirtymäaikaa, eikä asetuksen 3 §:n 3 momentin olemassa olevia toimintoja koskevaa poikkeusta voida soveltaa. Tässä tapauksessa asiassa saadun selvityksen mukaan toiminta-alueita osittain koskeva ensimmäinen ympäristölupahakemus on tullut vireille 5.10.2010, joten poikkeusta ei voida soveltaa nyt kysymyksessä olevaan toimintaan. Sillä, että louhintaa on harjoitettu maa-ainesluvilla ennen 16.9.2010 ei ole merkitystä, koska ratkaisevaa on, onko toiminnalla ollut ympäristölupa kyseisenä päivämääränä.

Korkein hallinto-oikeus on vuosikirjaratkaisussaan KHO:2015:51 katsonut, että sillä, että naapurikiinteistöjen omistajat eivät vastustaneet hanketta tai että Muraus-asetuksen mukaiset melutason raja-arvot eivät hakijan esittämän selvityksen mukaan ylittyneet lähimmillä asuinkäytössä olevilla kiinteistöillä, ei ollut merkitystä asian arvioinnissa.

Ympäristönsuojelulain mukainen lupaharkinta on oikeusharkintaa, eli lupa myönnetään, jos lain mukaiset edellytykset täyttyvät ja vastaavasti jätetään myöntämättä, jos nämä edellytykset eivät täyty. Luvan hakijan vastineessa tarkoitettut sosiaaliset ja aluetaloudelliset vaikutukset eivät ole ympäristönsuojelulain mukaan lupaharkinnassa huomioon otettavia luvan myöntämisen edellytyksiä.

Edellä esitetyn perusteella Muraus-asetusta on nyt kysymyksessä olevassa tapauksessa sovellettava siten, että kivenlouhimon sijoittuminen alle 300 metrin etäisyydelle häiriölle alttiista kohteesta johtaa lupahakemuksen automaattiseen hylkäämiseen hankkeen ympäristövaikutuksista tai muista olosuhteista riippumatta. Lupaviranomaisella tai hallinto-oikeudella ei ole tältä osin lainkaan harkintavaltaa.

Asiassa saadun selvityksen perusteella nyt kysymyksessä oleva louhittava alue sijoittuu kokonaisuudessaan alle 300 metrin etäisyydelle häiriölle alttiista kohteesta eli vakituisesta tai loma-asunnosta. Ympäristölautakunnan ei siten olisi tullut myöntää lupaa nyt kysymyksessä olevalle louhintahankkeelle. Sillä, että kysymyksessä olevien kohteiden haltijat eivät vastusta hanketta tai että yksi asunnoista on hakemuksen mukaan hakijan oma asunto, ei ole oikeudellista merkitystä ottaen huomioon korkeimman hallinto-oikeuden edellä tarkoitettu vuosikirjaratkaisu ja sijoittumiskiellon ehdottomuus. Ympäristölautakunnan ratkaisu on siten kumottava siltä osin, kuin louhinnalle on myönnetty ympäristölupa. Luvan muuttaminen siten, että louhinta ei ole sallittu alle 300 metrin päässä häiriölle alttiista kohteesta, tekisi hakemuksen mukaisen hankkeen toteuttamiskelvottomaksi, minkä vuoksi edellytyksiä luvan myöntämiselle ei ole.

Muraus-asetus ei varsinaisesti koske maa-aineksen ottotoimintaa. Hallituksen esityksen HE 257/2014 perusteella yhteiskäsittelyluvan myöntäminen kuitenkin edellyttää, että sekä ympäristönsuojelulain että maa-aineslain mukaisten luvan myöntämisen edellytysten on täytyttävä, jotta yhteislupa voidaan myöntää. Tämän vuoksi yhteislupa on kumottava myös maa-aineksen ottotoimintaa koskevalta osalta.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä ilmoittaminen

Oriveden kaupunginhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen saa hakea muutosta.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli viimeistään **4.3.2024**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (01.20).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Patrick Sahlström ja Annukka Lagerstam sekä luonnontieteiden alan hallinto-oikeustuomari Saara Juopperi.

Esittelijä Mia Koski-Träskvik

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu

Päätös, maksutta Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus / ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

Jäljennös

Seppälän Kiuaskivi Oy
Prosessiosoite: Asianajaja [REDACTED]
Borenius Asianajotoimisto Oy

Oriveden ympäristölautakunta

Tampereen kaupungin ympäristöterveys

Oriveden kaupunginhallitus

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto,
Ympäristölupavastuualue

Suomen ympäristökeskus

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/>

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkisella kuulutuksella. Päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

- Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava
- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
  - päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
  - peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
  - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
  - vaatimusten perustelut
  - mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite: Korkein hallinto-oikeus
PL 180, 00131 Helsinki

Sähköposti: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

Käyntiosoite: Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki

Puhelin: 029 56 40200

Faksi: 029 56 40382

Aukioloaika: arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>